

GRØNN UTDANNING

GRØNN UTDANNING

- EN SPENNENDE UTDANNINGS- OG YRKESVEI!

Grønn utdanning er utdanningsvei for de som ønsker å jobbe med jord, vann, plante, natur, skog, dyr og landbruk. Mange yrker krever grønn utdanning, alt fra naturbruksutdanning på videregående skole til høyere utdanning på høyskole og universitet. Som bonde skal du produsere mer og bedre mat, stelle jord og dyr, møte nye klimautfordringer og ny teknologi. I rådgiving og forvaltning kan du jobbe tett med de grønne næringene, forvalte lover og regler og bidra til fornying og utvikling. Tar du høyere grønn utdanning kan du jobbe med forskning på natur og husdyr. Kan hende du havner i en viktig jobb for å utvikle nye førsorter både for husdyr på land og oppdrettsfisken i sjøen!

Det er stor etterspørsel etter mange fagområder, og gode muligheter for å få jobb i de grønne næringene. Fag som skogfag, plantefag, husdyrfag, økonomi og arealplanlegging er eksempel på kompetanse det er stor etterspørsel etter.

Høyere landbruksfaglig utdanning tilbys hos Nord universitet, Norges miljø og biovitenskapelige universitet (NMBU) og Høgskolen i Hedmark (HiHM). Et smart utdanningsløp er å gå videregående naturbrukskole, hvor du får studiekompetanse. Dersom du ønsker en del praksis kan det anbefales å ta agronomutdanninga og bygge på med studiekompetanse etterpå. Dette er en verdifull praksis som vil veie tungt når du skal ut i arbeidslivet.

Denne brosjyren gir en smakebit på noen av de arbeidsgiverne som trenger fagfolk med grønn utdanning. Norsk institutt for bioøkonomi (tidligere Bioforsk, Skog og landskap og NILF) NIBIO, GENO, TYR, Norsvin, Felleskjøpet, Norgesfôr, Norsk landbruksrådgiving, Nortura og Tine for å nevne noen. Her er det spennende arbeidsmuligheter for alle med grønne interesser.

Lykke til i valg av din studievei!

DU HAR ET VELDIG GODT UTGANGSPUNKT FOR VIDERE STUDIER NÅR DU HAR UTDANNING FRA NATURBRUK

KARIN FOSSBAKK, LANDSKAPSGARKITEKT.

JEG VIL FAKTISK PÅSTÅ AT JEG PÅ MANGE OMRÅDER HADDE BEDRE KOMPETANSE SOM FØLGE AV Å GÅ PÅ EN LANDBRUKSSKOLE SAMMENLIGNET MED VANLIG ALLMENNFAG

MARIT SALBERG LØE, VETERINÆRSTUDENT

PÅ NATURBRUK LÆRTE JEG Å SE TING I SAMMENHENG.

STIAN ÅKRE, SELVSTENDIG NÆRINGSDRIVENDE I ÅKRE NATURBRUKSTJENESTER

DET VAR EN KJEMPEFORDEL Å HA TATT LANDBRUKSSKOLE DA JEG STARTET PÅ HUSDYRFAG. DET GENIALE MED NATURBRUKSUTDANNING ER AT DU FÅR SÅ MANGE MULIGHETER.

TONE AUNE, FELLESKJØPET

STORT BEHOV FOR FAGLÆRERE

SKJETLEIN VIDEREGÅENDE SKOLE

Skjetlein videregående skole trenger nye naturbrukslærere i åra framover. Men det er få å velge blant, fordi altfor få ungdommer velger høyere landbruksutdanning.

- Vi har behov for å erstatte lærere som går av med pensjon, men det begynner å bli utfordrende å få tak i naturbrukslærere med riktig kompetanse. Vi ansetter fagfolk uten pedagogisk utdanning, på vilkår om at de tar denne utdanningen i løpet av to år, sier rektor Helen Pedersen.

Skjetlein videregående skole på Leinstrand sør for Trondheim, har 80 ansatte og drøyt 300 elever, derav over 100 på naturbruk. Der kan elevene starte et treårig løp fram til studiekompetanse med ekstra fordypning i realfag. Dette gjør dem kvalifisert for å komme inn på universitetsstudier, for eksempel veterinær- eller sivilingeniørstudie innen fornybar energi.

- Vi jobber med flere prosjekter der vi har tett samarbeid med forsknings- og næringsaktører. Vårt slagord er "Levende fag", og vi kan gi en helhetlig opplæring der vi kobler programfag på naturbruk til realfag, sier Pedersen.

Klimaendringer, behov for økt matproduksjon og landbrukets ansvar for en bærekraftig og miljøvennlig matproduksjon, øker behovet for å styrke kompetansen i næringa, forvaltninga og rådgivingsapparatet.

- På viktige områder som plante- og husdyrvitenskap, har vi i dag for dårlig rekruttering til å sikre landet nødvendig forskerkompetanse i åra framover. Vi begynner å mangle fagfolk innen forvaltning, forskning, utdanning, rådgiving, næring og industri, sier Helen Pedersen.

Hun anbefaler ungdom å velge en videregående skole med naturbruk. Elevene kan da bli gode fagarbeidere, eller velge et løp som gir studiekompetanse - enten generell, eller med fordypning i realfag - og gå videre til universitet og høyskoler.

- Vi har fått tilbakemelding om at elever som har gått naturbruk hos oss og har tatt veterinærstudiet etterpå, har hatt mange fortrinn i forhold til elever som kommer fra andre utdanningsprogram. Det samme gjelder elever som har startet på husdyrvitenskap på NMBU, sier Pedersen.

**REKTOR SKJETLEIN
VIDEREGÅENDE SKOLE
HELEN PEDERSEN**

HUSDYR- BIOTEKNOLOGI OG MARKEDSFØRINGSKOMPETANSE

GENO

Geno jobber i hovedsak med avl og utvikling på storfe, der NRF-kua er det mest kjente produktet. Det store prosjektet akkurat nå er å få solgt norske ku-gener ut i den store verden, og til det så trenger Geno folk som kjenner den norske bonden.

Geno eies av norske storfebønder og har drevet med avlsarbeid siden 1939. I 2015 er det omlag 230 ansatte og omsetter for 312 millioner kroner, med hovedkvarter på Hamar. Rett utenfor Hamar har Geno også en stor teststasjon for okser. Her blir de beste oksene tappet for sæd som sendes over hele Norge, og nå også ut i verden.

– Tar du høyere utdanning, kan du brukes til veldig mange ting. Selv er jeg utdannet innen plantevitenskap på det som da het Norges Landbrukshøgskole, og så har jeg endt opp som leder for marketing, kommunikasjon, organisasjon og IT, forteller kommunikasjonssjef Mari Bjørke i Geno.

– Det vi vil trenge framover, er folk med både husdyr- og markedsføringskompetanse. Vi skal eksempelvis i gang med å lage et internasjonalt magasin for å oppdatere våre kunder

på hva vi driver med. Det vil bli gode muligheter til å trene engelsken sin, eller italiensk-engelsken sin med kunder i Italia, sier Bjørke.

Selv om Geno nå har fått datterselskaper i Nederland, Italia, Storbritannia og Tyskland, er det fortsatt her hjemme i Norge at avlsarbeidet vil foregå.

– Vi trenger folk med økonomi- og ledelsesutdanning her i administrasjonen, vi trenger bioteknologer, og vi trenger folk som rett og slett skal jobbe med dyra på oksestasjonen, forteller Bjørke.

De har relativt godt tilfang med søkere når de lyser ut jobber. Men hun ser også at det begynner å bli flere godt voksne i Geno, og at

det vil bli flere jobber tilgjengelig etter hvert.

– Vi har også fått et svært sterkt fagmiljø på genetikk etter at Geno, TYR og Norsvin samlokaliserte seg på Melkefabrikken på Hamar våren 2015, forteller Bjørke.

**KOMMUNIKASJONSSJEF
I GENO
MARI BJØRKE**

GODE UTSIKTER FOR LANDBRUKSMEKANIKERE

FELLESKJØPET

Foto: Felleskjøpet

Å ramse opp alle utdanninger som kvalifiserer for jobb i Felleskjøpet, er nesten umulig. Felleskjøpet er eid av 44.000 norske bønder, og har en omsetning på 12 milliarder. Med 2.500 ansatte er Felleskjøpet godt inne på lista over Norges 100 største selskaper. De fleste jobbene forutsetter en grunnleggende kunnskap om landbruk, i tillegg til høyere utdanning.

– Karrieremulighetene hos Felleskjøpet er rimelig store. Det er ikke uvanlig at folk bytter jobb internt både sidelengs og oppover i systemet. Bare på landbruk har vi fire-fem forskjellige ledernivåer. Det er mange folk i toppen hos oss som har gått gradene, sier lederen for kompetanse og utvikling i Felleskjøpet, Inge Bjerklund.

– Hos oss er det viktig med en forståelse for landbruk over hele linja. Om du jobber som rådgiver på kraftfôr, på delelageret for traktorer eller i butikk. Bonden er vår kunde og vi må forstå ham/henne.

For dem med høyere utdanning fra Nord universitet eller

NMBU innen husdyr, har Felleskjøpet tradisjonelt sett tilbudt flest jobber enten innen fôrutvikling eller fôringsrådgivning. I takt med at husdyrbygg blir mer og mer teknisk krevende, og at bøndene stiller større krav til effektiv drift, har imidlertid Felleskjøpet også fått flere bygningsrådgivere.

**LEDER FOR KOMPETANSE
OG UTVIKLING I FELLESKJØPET
INGE BJERKLUND**

– Jo større produksjonene blir, dess større blir kravet til effektivitet. Vi trenger folk med god greie på de praktiske utfordringene bøndene møter, i tillegg til kunnskap om det nye tekniske utstyret i fjøset. De må også beherske arkitekt-tegneprogrammene for å lage plantegninger til bonden, sier Bjerklund.

Selv om de har god tilgang på folk med grønn bakgrunn fra høyere utdanning, så er det på landbruksmekanikersiden det har vært vanskelig for Felleskjøpet å rekruttere i de siste årene.

– Vi har konkurrert direkte med oljebransjen om dem som er utdannet landbruksmekanikere. De er ofte veldig ettertraktet, sier Bjerklund.

LANDBRUKSFORSKERE MED ØKONOMIUTDANNING

NORSK INSTITUTT FOR BIOØKONOMI

Praktisk kjennskap til bondeyrket er så sentralt hos NIBIO at i stillingsannonsene står det ofte at søkeren bør ha kjennskap til landbruk. For å få jobb hos NIBIO er det også vanlig med krav om mastergrad, der du enten ansettes som forsker med ambisjoner om å ta en doktorgrad, eller i avdelingen som Rustad leder der de arbeider med statistikk og analyse.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), som er en sammenslåing av Bioforsk, Skog og landskap og Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF), ble etablert 1. juli 2015. NIBIO er et av Norges største forskermiljøer, med avdelingskontorer i hele landet.

– Når vi forsker på landbruk, er det klart at vi er nødt til å ha folk som vet hva det innebærer i praksis. Bønder gjennomskuer oss umiddelbart om vi ikke vet hvordan eksempelvis gjødselspredning foregår ute på åkeren, forklarer Lars Johan Rustad, seksjonsleder for økonomisk statistikk og analyse i kart og statistikkdivisjonen.

– Vi har årlige oppgaver for Landbruks- og matdepartementet der vi utfører driftsgranskinger i jordbruket som brukes i sammenheng med jordbruksforhandlingene. Det er viktig både

å kunne håndtere tall og å ha en teft for landbrukspolitikk, mener Rustad. Selv er han utdannet landbruksøkonom fra det som da het NLH. Nå har NMBU begynt å utdanne mer generelle økonomer og Ås-kandidatene er ikke lenger i flertall i bunken av jobbsøkere.

**SPECIALRÅDGIVER I
NIBIOS FORSKNINGSGSTAB
LARS JOHAN RUSTAD**

– Handelshøyskolen i Bergen og økonomer fra Universitetet i Oslo har hatt større innslag i de senere år i vår divisjon, men det gjør det ikke mindre aktuelt med folk med landbruksfaglig bakgrunn, sier han.

– I likhet med at jordbruket er i endring så er også vi i endring. Før fokuserte vi mye på tradisjonell gårdsdrift, men nå fokuserer vi også på næringsmiddelindustrien, miljø og tilleggsnæringer som småskalaproduksjon og Inn på tunet.

I avdelingen for kart og statistikk vil det fortsatt være behov for statistikere, sosiologer, økonomer og samfunnsvitere. Med studiekompetanse fra en naturbruksskole i bunnen, vil man ha agronomiforståelsen som gjør at man vil ha et fortrinn som jobbsøker hos NIBIO.

GRØNT SKIFTE GIR STORE MULIGHETER

NORSK INSTITUTT FOR BIOØKONOMI

Det grønne skiftet er på vei, og gir spennende jobbmuligheter langt inn i framtida. En betydelig del av FoU-aktiviteten i NIBIO er avhengig av spisskompetanse innen landbruk, matproduksjon, plantehelse, miljø og ressursforvaltning. Instituttets kompetanse innen jord- og plantekultur og miljøfag er i stor grad lokalisert ved de tidligere Bioforskavdelingene, som er spredd over hele landet. Disse enhetene gir dermed jobb- og karrieremuligheter også i distriktene.

Stortinget har vedtatt at matproduksjonen i Norge skal økes med 20 prosent i løpet av 20 år. I Trøndelag er det satt et mål om 30 prosent. NIBIO vil være en viktig bidragsyter for å nå disse målene.

– Kunnskap om hvordan vi kan produsere mest mulig mat til minst mulig skade for miljø og klima, blir avgjørende for vårt samfunn framover, sier Erik Revdal, strategi og forskningskoordinator i Matdivisjonen i NIBIO.

– Vi trenger kompetanse i alle ledd bare for å realisere slike ambisjoner, sier Revdal. I tillegg er det innenfor bioøkonomien et krav om nyskaping og innovasjon, med mål om ny virksomhet og nye arbeidsplasser.

Kunnskap om biologi, økologi og agronomi vil bli sentralt for å løse utfordringene vi står overfor, og mulighetene for å få en spennende jobb innen dette feltet er store i årene framover, mener Revdal. NIBIO har et tilnærmet akutt behov for folk til mange av sine oppgaver.

**STRATEGI OG FORSKNINGS-
KOORDINATOR I NIBIO
ERIK REVDAL**

– Rekruttering er en utfordring for hele landbruket. Altfor få tar høyere landbruksutdanning innen jord- og plantekultur, sier Revdal. Det er også behov for forsøkteknikere, som kan utføre det presisjonsarbeidet som kreves for å anlegge og høste forsøksfelt.

Erik Revdal ønsker flere med basiskunnskap for å forstå biologiske og agronomiske prosesser. Det trengs folk som behersker praktiske arbeidsoperasjoner, som pløying, harving og såing, og hvordan dyr skal stelles for optimalt

dyrehold – og det trengs folk som har solid innsikt i kretsløpene i landbruket.

– Jeg anbefaler naturbruk. Det gir en basiskunnskap for å forstå biologiske prosesser. Senere kan ungdom ta høyere utdanning innen for eksempel jord- og plantekultur på NMBU på Ås, biologi eller økologi ved et annet universitet som NTNU, eller husdyrfag eller utmarksfag på Nord universitet.

NATURVITENSKAPLIG KOMPETANSE KOMBINERT MED IT-FAGLIG KUNNSKAP

NORSK INSTITUTT FOR BIOØKONOMI

NIBIO har også ansvar for kartlegging av jord-, skog- og utmarksressurser i Norge. Skogen overvåkes gjennom å måle og registrere trærne på 12 000 prøveflater rundt om i landet.

- Norge har verdens eldste og ett av de beste systemene for kartlegging av skog i verden. Dette blir ikke mindre relevant i tiden framover, nå som klima, skog og karbonbinding har kommet på dagsorden, forteller spesialrådgiver i NIBIO, Arne Bardalen.

- Vi har omlag 30-35 personer som jobber med dette i felt, og de har gjerne utdanning som skogingeniør fra Høgskolen i Hedmark, eller fra NMBU, sier Bardalen. Til å kartlegge dyrkamarka i Norge bruker de delvis noen sesongansatte, i tillegg til fast ansatte folk som er utdannet innen jord- og plantefag.

Vegetasjonen i utmarka i Norge skal også kartlegges og måles, og dette gjøres delvis på oppdrag fra beitenæringa. For å kunne få bedret tilvekst på lammene, er det viktig å vite hvor de beste beiteressursene er. Vi jobber også med

å kartlegge hvor eksempelvis et rovdrygjerde skal gå, for å sikre at vi gjerder inn områder med gode beiter.

- Det som kjennetegner de som jobber hos oss, er en kombinasjon av naturvitenskaplig kompetanse i tillegg til IT-fag som gjør at vi kan behandle dataene vi får inn i moderne IT-systemer, sier Bardalen. Det rekrutteres stadig nye folk, og noe av utfordringen er å få norske søkere på forskerstillinger.

**SPECIALRÅDGIVER I
NIBIOS FORSKNINGSSTAB
ARNE BARDALEN**

- Det er mange gode forskere og fagfolk med utenlandsk bakgrunn, men til mange av våre stillinger er det viktig med både kjennskap til norsk landbruk og norsk skogbruk, i tillegg til god evne til formidling, forteller Bardalen.

Det er og mulig å jobbe internasjonalt i NIBIO.

- Forskere hos oss er utenlands en til flere ganger i året, og det er viktig å ha et godt internasjonalt nettverk. Hvis noen tar doktorgrad hos oss så er det vanlig med et semester ved et universitet i utlandet, sier Bardalen.

STORT BEHOV FOR FOLK MED PLANTEVITENSKAP

NLR

Hos Norsk Landbruksrådgiving, NLR, møter teori praksis; rådgiverne her jobber med å omsette forskning til praktiske resultater for bøndene. Medlemsmassen består av 25 000 bønder, og de har 350 ansatte over hele landet som årlig utfører rundt 850 feltforsøk.

- Våre rådgivere møter den aktive bonden, og de som jobber hos oss må kjenne den grønne sektoren godt. Vi gir råd til bønder som spenner fra det helt grunnleggende, helt opp til den ypperste spesialist, forteller avdelingsdirektør i NLR, Kåre Oskar Larsen.

- Utviklingen går stadig raskere, og vi jobber hardt for å følge med på det som skjer. Å være i forkant av utviklingen, blir stadig viktigere for landbruksnæringa, mener Larsen. Rådgiverne hos NLR jobber innen et vidt spekter av fagfelt fra bygg- og maskinteknikk, HMS og økonomi, til det som er deres største område; planteproduksjon.

- Det har i de siste årene blitt et økt fokus på det å få høyere avlinger per areal, og til det trenger vi folk med kunnskap som tilfredstiller de gode planteprodusentene og de dyktige agronomene, sier Larsen.

**AVDELINGS DIREKTØR I
NORSK LANDBRUKSRÅDGIVNING
KÅRE OSKAR LARSEN**

I NLR sitter de også tett på grøntnæringa, som er et område Larsen mener har stort potensiale for kreative folk.

- Folk etterspør hele tiden nye produkter, og der er vi som rådgivere helt sentrale. Vi kan koble sammen alt fra agronomi og produksjonssystemer til økonomi og salg av ferdige produkter. Som rådgiver innen planteproduksjon trengs det folk som har studert plantevitenskap ved NMBU. I de senere åra har NLR slitt med å få tak i nok folk.

- Det uteksamineres færre fra NMBU med rett utdannelse enn det vi i NLR trenger til vår organisasjon. I tillegg er vi ved et generasjonsskifte, der mange som ble ansatt på 70-80-tallet snart er på tur ut, forteller Larsen.

NLR har også et internasjonalt nettverk der de hele tiden har kontakt både med de nordiske landene og andre områder som har noen lunde like forutsetninger som Norge.

- I de siste årene har det vært mye kontakt med Sveits, da de har mange av de samme utfordringene som oss. I grøntnæringa ser vi mye til Nederland som er blant de fremste på det området, avslutter Larsen, som altså ønsker seg flere kvalifiserte kandidater til mange spennende jobber.

PRAKTISK-TEORETISK KOMPETANSE VIKTIG I FREMTIDEN

NORGESFÔR

Norgesfôrkjeden består av 14 medlemsbedrifter i Midt-Norge og på Østlandet, og har totalt ca. 300 ansatte som jobber med alt fra kornmottak, kraftfôrproduksjon, kunderådgeving og salg av varer til landbruket, til fôrutvikling, kvalitetssikring, innkjøp, markedsføring, økonomi og ledelse.

- Det er stadig økte krav til lønnsomhet og økt produksjon, noe som medfører at bonden stiller høyere krav til oss som leverer varer og tjenester til landbruket. Teori og praksis må gå hånd i hånd, slik at bondens drift kan bli mest mulig effektiv. Praktisk-teoretisk kompetanse vil bli viktigere og viktigere framover, mener utviklingssjef for drøvtyggere i Norgesfôr AS, Stine Gregersen Vhile.

- I framtida har vi behov for folk med utdanning og erfaring innen mange områder. En utdanning rett fra naturbruk vil kunne passe godt i noen stillinger, men ofte ønskes noe mer teoretisk tyngde i tillegg til praktisk erfaring. Da kan en bachelor- eller mastergrad med fag som husdyrernæring fra NMBU eller en bachelorgrad fra Nord universitet være en god utdanning, sier Vhile.

Hun mener at kompetanse innen fôringsrådgiving ut mot produsenter er spesielt viktig. For det er ikke alltid at

et dyrere og bedre kraftfôr er det som mangler for at en gårdbruker skal få bedre drift, og nettopp derfor ønsker Vhile og Norgesfôr folk med praktisk bakgrunn.

- Det er mange miljøfaktorer som påvirker husdyra våre. Du får ikke skikkelig tilvekst på en gris hvis ventilasjonen er helt feil. Da vil det være viktig for rådgiveren å kunne lese signalene som dyra sender ut. Naturbruk er stedet du lærer deg det, sier Vhile.

- Det er og karrieremuligheter for dem som ønsker å sette seg inn i hvordan fôret lages. På NMBU er det mulig å ta mastergrad i fôrteknologi der du blant annet lærer hvilket utstyr som brukes og hvilke temperaturer det behandles med, sier hun.

**UTVIKLINGSSJEF FOR
DRØVTYGGERE I NORGESFÔR
STINE GREGERSEN VHILE**

Som i de fleste firma i dag trenger Norgesfôr også ansatte innen markedsføring, administrasjon og ledelse. Men felles for alle stillinger er det er viktig med praktisk forståelse i bunn.

- Det å ha kjennskap til hvordan bonden tenker, vil uansett være en fordel for oss, uavhengig av hvilket fagfelt du jobber med.

TINE ER MER ENN MELK

TINE

TINE trenger folk som kan mer enn å lage gode meieri-produkter. Også ingeniører, arkitekter og økonomer kan ha ei lysende framtid som rådgivere i TINE Rådgiving.

- Vi har nå et stort behov for økonomer og folk med utdanning innen bygningsteknikk, sier Jørgen Langaunet, distriktssjef i TINE Rådgiving.

TINE er Norges største næringsmiddelbedrift, og eies av melkeprodusentene. TINE Rådgiving er en underavdeling med 350 ansatte i Norge, derav om lag 80 i Midt-Norge.

- Vi driver rådgiving direkte overfor det enkelte melkebruk, slik at de skal lykkes med sin produksjon, sier Langaunet. Med stadig større produksjon på det enkelte bruk, må bonden bruke mer tid enn før på selve gårdsdrifta. Dermed blir andre oppgaver satt bort, gjerne til rådgivere i TINE.

- Vi trenger rådgivere og forskere innen fagfelt som fôring, melke kvalitet, melkehygiene og melkeutstyr inkludert robot, økonomi og driftsledelse, bygningsteknisk planlegging, management og besetningsstyring, dyrehelse, dyrevelferd, avl og kvalitetssikring, sier han. For å tilby disse tjenestene,

ønsker TINE seg flere bygningsingeniører, arkitekter, bedriftsøkonomer, teknisk utdannet personale, mikrobiologer, veterinærer, sivilagronomer og høyskolekandidater fra landbruksrelaterte fag.

- TINE Rådgiving trenger folk med innsikt i landbruk og melkeproduksjon. Det er lettere å få en som kan landbruk til å lære seg økonomi, enn å få en økonom til å lære seg landbruk, sier Langaunet. Han mener det er viktig at søkere har erfaring fra gårdsbruk eller har gått naturbruk på videregående skole.

- Vi ønsker at flest mulig ungdommer går naturbruk og skaffer seg studiekompetanse der. Da har de den nødvendige basiskunnskapen for å skjønne primærnæringa, sier Jørgen Langaunet. Senere kan ungdommene gå videre

på høyskoler og universitet, helst Nord universitet i Steinkjer, HiHM på Blæstad, NMBU på Ås eller BI i Oslo, sistnevnte har spesialisert seg på landbruksøkonomi og samvirke.

- Jobbmulighetene er gode, nesten uansett utdanning. Vi trenger stadig flere rådgivere innenfor våre fagfelt. Selv har jeg utdanning fra økonomi og ledelse og har jobbet mye med salg og mot offshore, sier Jørgen Langaunet.

**DISTRIKTSSJEF I
TINE RÅDGIVNING
JØRGEN LANGAUNET**

HØYERE LANDBRUKSUTDANNING ER VIKTIG FOR Å TILBY GOD RÅDGIVNING TIL BONDEN

NORTURA

Med en omsetning på nesten 22 milliarder og 5.550 ansatte er Nortura ett av Norges 30 største selskaper. Hans Thorn Wittussen som er konserndirektør for Nortura råvare og medlem, mener at landbruksutdanning er et bra utgangspunkt som, supplert med annen relevant skoling, gir et godt utgangspunkt for jobb i Nortura.

- Ønsker du en jobb rettet mot Norturas produsenter av kjøtt og egg, er det en klar fordel å kjenne til hva som foregår på en gård, enten fra egen oppvekst eller gjennom fagutdanning innen landbruk, sier Wittussen.

- Vi har ansatte som har tatt utdanning fra fagområder som økonomi, merkevarebygging og matvitenskap. Til mange av disse jobbene trenger vi ikke folk med landbruksfaglig bakgrunn, men så har vi de som jobber med rådgivning og oppfølging ut mot medlemmene. Der er det helt essensielt at de kan landbruk, forteller Wittussen.

- Våre medlemmer skal få god tverrfaglig oppfølging og rådgivning innen byggteknikk, fôring, helse og økonomi. Da sitter vi gjerne ved kjøkkenbordet og diskuterer ulike løsninger sammen med bonden. I en slik jobb må du kunne

stammespråket, da kan du ikke skryte av hvor "fin pels" kyllingen har. En blir lett gjennomskuet, sier Wittussen.

Han peker på at Nortura også er opptatt av at bøndene selv har fagutdanning. Undersøkelser viser at bønder med fagutdanning som landbruksskole, har bedre driftsresultat enn dem uten. Bønder som gjør det bra, er bra også for Nortura. For rekrutteringen sin del så vil det alltid være behov for folk i et så stort selskap som Nortura, og de som jobber der trives og blir lenge. Men mange vil fratre på grunn av alder de nærmeste årene.

**KONSERNDIREKTØR FOR
NORTURA RÅVARE
HANS THORN WITTUSSEN**

Framover vil de derfor ha behov for å rekruttere folk med ulike typer utdanning, spesielt med mat- og kjøttfaglig utdanning fra videregående skole. Nortura har jobbet i flere år for å øke antall lærlinger og på den måten styrke rekrutteringa til sine fabrikker.

- Men vi trenger også folk fra universiteter og høyskoler til mer spesialiserte jobber i andre deler av virksomheten, blant annet rådgivning rettet mot bøndene. Her vil en bakgrunn fra NMBU på Ås være relevant, påpeker Wittussen.

TRENGER ØKONOMER MED LANDBRUKSBAGGRUNN

SPAREBANK1

Bankene sliter med å finne gode rådgivere innen landbruk. Økonomer er det mange av, men ikke økonomer med landbruksbakgrunn.

- Interesse for landbruk er det viktigste. Bank kan vi lære deg, sier Anja Gotvasli, bransjeansvarlig for landbruk i Sparebank 1 SMN. - De fleste av oss har landbruksøkonomi fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås eller Nord universitet, mens noen har annen bakgrunn. Felles for alle er interessen for landbruk. De fleste bor på gård selv, sier Anja Gotvasli. Banken har som mål å jobbe for å utvikle landbruket i sitt markedsområde. Finansiering utgjør en stor del av jobben til rådgiverne, men de jobber også med forsikringer og sparing.

- Vi prøver å gi en best mulig helhetlig økonomisk rådgiving, og er en diskusjonspartner når bøndene vurderer endringer i drifta. Det kan være i forbindelse med konkrete investeringer og strategivalg, og/eller for å oppnå bedre resultat i drifta, sier Gotvasli. - Vi jobber nok mye mer med fag enn det som er vanlig for andre rådgivere i banken, sier hun. Selv tok hun treårig agronomutdanning med ett år påbygging ved Mære landbrukskole. Deretter ble det fem år med landbruksøkonomi på Ås. Hun har hatt stor nytte av det

hun lærte på Mære, der de førte dagbok og gårdsregnskap for hånd.

- Du må kunne faget og vite hva som ligger bak tallene. Hvis ikke klarer du ikke å vurdere økonomien, sier Anja Gotvasli, som ikke liker at ungdomsskoleelever blir frarådet å ta naturbruk.

**BRANSJEANSVARLIG FOR
LANDBRUK I SPAREBANK1
ANJA GOTVASLI**

- Naturbruk åpner flere dører - det lukker ingen. Det er en fordel å ha praksis du kan knytte teorien til. Du har mange muligheter, og er ikke låst til å drive en gård, sier hun. Ideelt sett ønsker hun seg rådgivere som også har praktisk erfaring fra gårdsdrift, men de er vanskelige å finne. Men bedriftsøkonomi er det lurt å ha en grunnopplæring i, og helst bør de ha opplæring i landbruksøkonomi.

-a Det er viktig å forstå hvilken hverdag bøndene har, og hvilke utfordringer de møter. Landbruket er en svært spennende næring der det skjer mye, og rådgiveren må være interessert i landbruk for å være oppdatert.

- Jeg tror det blir mer og mer behov for økonomisk rådgiving innenfor landbruket, gjerne kombinert med produksjonsrådgiving, sier Anja Gotvasli.

FRAMTIDA LIGGER I SKOGEN

ALLSKOG

Skogen er mer enn trær. I den ligger også nøkkelen for å nå mange av framtidens energi-, miljø- og klimamål. Og skog-næringa vil trenge mange kloke hoder framover.

– Jo mer vi produserer, jo bedre er det for klimaet, sier næringspolitisk sjef Anna Ceselie Brustad Moe i ALLSKOG SA.

Skogeiernes eget samvirkeselskap har 93 ansatte og er eid av 7.900 skogeiere. – Vi er den største skogaktøren fra Møre- og Romsdal til Troms, og vi leverer alle skogtjenester en skogei er trenger, sier hun.

ALLSKOG har ingen egne hogstmaskiner. ALLSKOG består av skogfaglig kompetente mennesker som binder sammen skogei er, skogsentreprenør, tømmertransport og industri til en verdikjede.

Behovet for mer ungdom med skogbruksfaglig utdanning er voksende. ALLSKOG har økt fra 70 til 93 ansatte i løpet av noen år, og ”gullklokke-faktoren” er høy. Både økt aktivitet og generasjonsskifte gir jobbmuligheter i skogbruket.

Skogbruket trenger ungdom som er interessert i å utnytte

naturressursene, men som samtidig vet viktigheten av å ivareta biologisk mangfold. Vi driver utendørs hele året med en fantastisk fornybar ressurs for samfunnet.

– Vi er nå i gang med mer planlegging og ressurskartlegging. Vi trenger folk som kan skogbruksplanlegging, IT, GIS, som har kunnskap om biologisk mangfold – og som har praktisk skogbruksfaglig kunnskap, sier Moe.

**NÆRINGSPOLITISK
SJEF I ALLSKOG
ANNA CESELIE BRUSTAD MOE**

Halvparten av de ansatte i ALLSKOG er skogbruksledere. De har nær kontakt med skogei erne, er ute i skogen sammen med skogsentreprenørene og planlegger skogsdrift. De bør ha praktisk erfaring med skogbruk. I ALLSKOGkonsernet er det flere karrieremuligheter. Vi har skogsarbeidere, skogbruksleder og skogbruksplanleggere. En stor økonomiavdeling og en egen IT avdeling. ALLSKOG har også flere datterselskap. DIN TUR selger friluftsturisme, Nord Energi selger og bygger biovarmeanlegg, WoodNor eksporterer tømmer til utlandet og ALLSKOG Bio produserer flis for smelteverk.

Vi oppfordrer unge til å sjekke ut www.skogergenialt.no og www.velgskog.no, avslutter Moe.

STORT BEHOV FRAMOVER

FYLKESMANNEN

Innen offentlig landbruksforvaltning vil det bli et stort behov for sivilagronomer og andre med høyere utdanning.

- Vi har et sterkt behov for nyrekruttering. Det er store muligheter, både i kommunene og ved landbruksavdelinga hos Fylkesmannen, sier landbruksdirektør Tore Bjørkli hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Han har 22 ansatte ved sin avdeling, og det er like mange ved landbruksavdelinga hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Avdelingenes oppgave er å gjennomføre den nasjonale landbrukspolitikken, og bidra til å utvikle primærnæringa gjennom ulike tiltak.

- Vi er på tampen av oljeøkonomien der teknisk utdanning har vært mest etterspurt. Vi har mistet en hel generasjon sivilagronomer og agronomer. Mulighetene for dem som velger denne retningen, er utrolig gode. De har ikke vært så gode på mange tiår, sier Bjørkli.

Både i kommunene og hos fylkesmennene er det mange som nærmer seg pensjonsalderen. De neste fem årene er det behov for nyrekruttering. Allerede i dag er det stor konkurranse om sivilagronomer, selv i Trondheim.

- Når vi ser den kraftige befolkningsveksten i verden, trenger vi å øke matproduksjonen. Vi må ta rede på naturgrunnlaget for å sikre at vi får en matproduksjon framover. Dette har heldigvis ungdommen fått med seg, og det er lenge siden det har vært så stor interesse for grønne fag som nå, sier Tore Bjørkli.

**LANDBRUKSDIREKTØR HOS
FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG
TORE BJØRKLII**

Han ønsker at ungdom skal ta naturbruk på videregående, for å ha nødvendig ballast, og skaffe seg studiekompetanse. Deretter kan de gå videre på NMBU på Ås, eller andre universitet eller høyskoler.

- De siste åra har NMBU gått bort fra grønn kompetanse og utdannet sivilingeniører og siviløkonomer i stedet. Men nå er sivilagronomtittelen gjeninnført. Vi ser at ungdom våkner. De ser at det er gunstig med en grønn utdanning, og søkningen til Ås øker, sier Tore Bjørkli.

Framover vil vi få stort behov for folk med kunnskap om koblingen mellom biologi, økonomi - og produksjonsfag.

- Vi skal tilpasse politikken til forholdene som gjelder i fylket, og da har vi bruk for folk med grønn kompetanse, sier Tore Bjørkli.

SJEKK DINE MULIGHETER PÅ landbruksutdanning.no

HØYERE LANDBRUKSUTDANNING

Nord universitet

7729 Steinkjer
Tlf. 755 17000
www.nord.no

Høgskolen i Hedmark

2411 Elverum
Tlf. 62 43 09 11
www.hihm.no

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

1430 Ås
Tlf. 67 23 00 00
www.nmbu.no

Brosjyren er utviklet av Kompetanseløft Trøndersk landbruk i 2015.
Brosjyren er finansiert av Fylkesmannen og Fylkeskommunen i Nord- og Sør-Trøndelag.

Tekst: Øystein Heggdal og Ove Magne Ribsskog
Redigering: Anne Grete Rostad og Sissel Langørgen
Foto: Håvard Zeiner, Ove Magne Ribsskog, Stefan Preisig, Øystein Heggdal og bedriftenes egne fotobaser
Design og uttrykk: WOW Reklame
Rettigheter: Nord- og Sør Trøndelag Bondelag